

Pristup finansijama u BiH - kapaciteti i stabilnost finansijskog sektora

Centar za politike i upravljanje
juli, 2019.

Sažetak

Stabilizacija i razvoj finansijskog sektora u Bosni i Hercegovini, iako postojani, nisu dali značajan doprinos ekonomskom rastu zemlje u proteklom periodu, uprkos stabilnom rastu izdatih kredita u protekle tri godine. Ekonomski rast BiH je u protekle dvije godine predominantno ovisan o stopama izvoza i potrošnje. Prema redovnom izvještaju Svjetske banke iz aprila 2019. godine, investicije izostaju kao nosilac rasta. Realni rast BDP-a je u protekle tri godine iznosio 3,1% u 2016. godini, 3% u 2017. godini, te je predviđen rast od oko 3% za 2018. godinu¹, što bi prikazalo određeni trend stabilnosti, ali i svojevrsne ekonomske stagnacije gdje je ekonomska aktivnost i dalje značajno podložna preljevanju rizika iz Eurozone, u zavisnosti od vanjske potražnje za industrijskim dobrima, kao i investicione klime Eurozone koja diktira ulaganja na domaćem tržištu okrenutom ka privlačenju inostranog kapitala u svrhu privrednog razvoja.

Razlog za to su ključni segmenti privrednog rasta, koji i dalje ostaju u energetskej industriji, izvozu sirovina, te uslužnim djelatnostima². Nedostatak provođenja strukturnih reformi u cilju poboljšanja konkurentnosti bh. ekonomije je vidljiv, uprkos većoj fiskalnoj stabilnosti uzrokovanoj povećanjem poreskih prihoda³, te u tom smislu otvaranju do sada neiskorištenih sredstava za kapitalnu potrošnju u cilju investiranja u opšte korisnu infrastrukturu. Dodatni faktor koji koči privredni razvoj je nedostatak dobrih praksi korporativnog upravljanja u javnim kompanijama čiji finansijski rezultati ne doprinose ekonomskom rastu. Ovi faktori su negativno uticali na potražnju za uslugama finansijskog sektora koji, kako je već pomenuto, već sada pokazuje značajan trend stabilnog poslovanja.

Od izlaska BiH iz recesije bilježi se konstantan kreditni rast između 1% do 3%, koji je očuvan i do 2019. godine, te je doprinos bankarskog sektora ekonomskom rastu BiH ostao skroman, što dolazi do izražaja uzevši u obzir strukturu izdatih kredita u protekle tri godine gdje tek u 2018. godini dolazi do približnog izjednačavanja kreditnih vrijednosti između kredita izdatih stanovništvu i nefinansijskim preduzećima (privatnom sektoru). Također, projekcije kreditnog rasta za pomenuti period su bile znatno veće, posmatrajući indikatore iz Proširenog aranžmana BiH sa MMF-om - kreditni rast u 2018. godini iznosio

je 3,1% i niži je od očekivane stope rasta od 5,1%⁴.

Ovakva situacija reflektuje dosadašnje poslovanje komercijalnih banaka na bh. tržištu, gdje bankarski sektor i dalje ostaje okrenut ka poslovnim modelima izrazito niskog rizika, ulažući u inostrano tržište te balansirajući prihode uslužnih djelatnosti. Sa druge strane potražnja kredita od strane privatnog sektora ispod očekivanja uslovljena je nesprovođenjem strukturalnih reformi iz dosadašnjih reformskih dokumenata ostaje otvoreno poglavlje za tekući mandat, te se implementacija reformi usmjerenih ka jačanju konkurentnosti privrede i poboljšanju poslovne klime mora prioritizirati. Ipak, posmatrajući stabilnost finansijskog sektora, rezultati sprovedenih reformi u okviru Proširenog aranžmana sa MMF-om su vidljivi.

Jačanje i stabilizacija finansijskog sektora

Prošireni aranžman Bosne i Hercegovine (EFF) sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF), zaključen 2016. godine sažima ekonomske politike predviđene da doprinesu fiskalnoj stabilnosti BiH u narednom periodu, kao i ekspanziju investicijske potrošnje u cilju očuvanja makroekonomske stabilnosti i razvoja ekonomske aktivnosti. Predviđeni scenario rasta BDP-a za BiH, ovim programom predviđa rast između 3% i 4%, te kako bi se ostvario, pristup finansiranjama u kontekstu razvoja privatnog sektora predviđao je kreditni rast privatnom sektoru između 3,6% u 2017. godini i 5,1% u 2018. godini, do cijelih 7,1% u 2021. godini. Međutim, kreditna ekspanzija izostala je u proteklom periodu. Ukupna suma kredita izdatih u FBiH iznosi 14,3 milijarde KM, dok je u RS taj iznos značajno manji sa 4,6 milijardi KM u 2018. godini. Ukupni porast kredita u 2018. godini, u odnosu na 2017. je oko 3% u oba entiteta. U FBiH, zabilježen je rast kredita izdatih privatnom sektoru od 5,2%, dok je u RS taj broj znatno manji, te se bilježi povećanje od 1%. U tom svjetlu vidljiva su poboljšanja, međutim, ne unutar kompletnog tržišta Bosne i Hercegovine. Razlog u tome može se ogledati u činjenici da je jedini većinski proveden segment programa Bosne i Hercegovine sa MMF-om usmjeren ka jačanju finansijskog sektora.

1 Svjetska banka, Western Balkans Regular Spring Report 2019 [Redovni proljetni ekonomski izvještaj Svjetske banke za Zapadni Balkan] (april, 2019.), str. 66., dostupno na: <https://bit.ly/2G2qEnK>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

2 Ibid., 1.

3 Podaci prikupljeni sa službenih stranica entitetskih poreskih uprava, te Uprave za indirektno oporezivanje BiH, dostupnih na (1) PUFBiH: <https://bit.ly/2LvRrgu> (decembar, 2018., za 2018.), te <https://bit.ly/2GjY94Z> (januar, 2018., za 2017.);(2) PURS: Tabelarni prikaz ostvarenja naplate javnih prihoda za 2018. i 2017. godinu (januar, 2019): <https://bit.ly/32O6ebl>; (3) UIINO: <https://bit.ly/2Yd2mBO> (2017. godina), te <https://bit.ly/2XWKhZC> (2018. godina). (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

4 Međunarodni monetarni fond, Prvi izvještaj osoblja Međunarodnog monetarnog fonda pri proširenju aranžmana Bosne i Hercegovine sa MMF-om, (februar, 2017.), dostupno na: <https://bit.ly/2JWAHWo>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

Tačnije, mjere koje su svojim sprovođenjem učvrstile nadzorni i pravni okvir poslovanja finansijskih institucija u BiH. Program procjene stanja finansijskog sektora (Financial Stability Assessment Program - FSAP) Svjetske banke, definisan 2015. godine, služio je kao ključni reformski dokument usmjeren prema poboljšanju nadzornih tijela, te upravljanja rizikom u sektoru. Tromo provođenje ostalih predviđenih reformi poboljšanja konkurentnosti bh. privrede rezultiralo je nižim pokazateljima kreditnog rasta kao i disproporcionalnim plasmanima kredita kroz različite sektore.

Pridržavanje provođenja zacrtanih reformi doprinijelo je stabilizaciji bankarskog sektora, međutim, doprinijelo je i, uslovno rečeno, otežanju poslovanja malih i srednjih banaka – u smislu jačanja regulatornih okvira poslovanja u kojima banke koje bolje upravljaju rizicima, odnosno raspolažu većim kapitalom, mogu više davati kredite⁵. Dakle, novi regulatorni okvir, doprinosi stabilizaciji poslovanja sistemski važnih banaka, te prilagođavanje modela poslovanja prema EU direktivama, što je na koncu i bio cilj FSAP programa – povećanje nadzornog obima u cilju otklanjanja rizika kod sistemski važnih banaka (banaka sa većinskim kapitalnim udjelom u bankarskom sektoru).

---

5 Centar za politike i upravljanje. zaključci sa konferencije „Stabilnost finansijskog sektora“ (novembar, 2017.), „U BiH ne postoji institucija odgovorna za stabilnost finansijskog sektora.“ cpu.org.ba. <https://bit.ly/2Yd-6fqo>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

Međutim, ono što ostaje da se uradi, te što je i bilo predviđeno Pismom namjere MMF-u iz septembra 2016. godine u sklopu Proširenog aranžmana Bosne i Hercegovine sa MMF-om, su i izmjene i dopune Zakona o osiguranju depozita u bankama, u sklopu paketa zakona usmjerenih ka bankarskom sektoru. Od planiranog seta pet zakona u ovoj oblasti, do sada su usvojeni entitetski Zakoni o bankama te izmjene i dopune Zakona o Agenciji za bankarstvo RS-a, dok je krajem 2016. godine usvojen Nacrt o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo u FBiH, te Nacrt izmjena i dopuna Zakona o osiguranju depozita na državnom nivou, koji još uvijek nisu usvojeni.

Prijedlog Zakona o osiguranju depozita je usvojen u julu 2018. godine, ali je kasnije povučen iz parlamentarne procedure. Izmjene Zakona odnosile su se na proširenje ovlasti Agencije za osiguranje depozita u smislu učešća Fonda za osiguranje depozita u procesu restrukturiranja banaka, skraćivanja roka isplate osiguranih depozita na dvadeset dana, te obaveznom članstvu svih banaka koje posluju na teritoriji BiH pri Fondu (koji prema Izvještaju AOA⁶ sa kraja 2018. godine broji 23 banke članice). Rok zacrtan za provođenje ove mjere je bio 31. mart 2018. godine.

---

6 Agencije za osiguranje depozita (januar, 2019.), „Izvještaj o radu Agencije za osiguranje depozita BiH za 2018. godinu“, dostupno na: <http://sluzbenilist.ba/page/akt/ksIHITgVOSc=>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

Stanje sektora

Banke koje su i u prethodnom predeformskom periodu imale veće kapacitete upravljanja tržišnim rizicima, zadržale su i veće kapacitete kreditnih plasmana. Uzevši ovaj faktor u obzir, te prihodovnu strukturu bankarskog sektora u periodu 2017-2018. godine, veće, sistemski važne banke su u oba entiteta BiH prikazale značajno poboljšanje pri prikazanoj dobiti. Na bankama koje su do sada pokazale fluktuacije u trendu profitabilnosti ostaje da unaprijede model poslovanja kako bi ispunile nove regulatorne standarde, te učvrstile stabilnost aktive. Prema izvještajima entitetskih bankarskih agencija, upravo stabilnost aktive, te ispunjenje propisanih regulatornih zahtjeva će biti predmet supervizorske pažnje u narednom periodu⁷. Sa druge strane, prema godišnjem izvještaju Centralne banke BiH, kapitaliziranost banaka je zadovoljavajuća, uz iskazane trendove povećanja razlike između odnosa depozita i izdatih kredita, što ukazuje na činjenicu da banke koje posluju na bh. tržištu koriste domaća likvidna sredstva za nove plasmane⁸.

U bankarskom sektoru BiH, trenutno posluje 15 komercijalnih banaka na teritoriji FBiH, kao i u 2017. godini. Na

teritoriji RS posluje 8 banaka. Banke su, prema posljednjim izvještajima agencija za bankarstvo adekvatno kapitalizirane, gdje je ukupna vrijednost kapitala na koncu 2018. godine iznosila oko 3 milijarde KM u FBiH, i 1,6 milijardi KM u RS, što prikazuje povećanje od oko 1% u odnosu na 2017. godinu. U Federaciji BiH, vlasnička struktura kapitala doživjela je blage promjene u 2018. godini, gdje je zabilježeno smanjenje austrijskog kapitala sa 48,3%, na 45,7%, što je uzrokovao ulazak dodatnog kapitala iz Turske, u cilju dokapitalizacije jedne od sistemski važnih banaka. Trenutno učešće Turskog kapitala iznosi oko 18%, dok hrvatski i njemački kapital imaju 14,8%, i 6,7% učešća, respektivno. U Republici Srpskoj, vlasnička struktura nije doživjela značajne promjene u proteklom periodu, gdje također austrijski kapital ima najveću stopu učešća sa 33,5%, italijanski 14,9%, te srpski i slovenski kapital 9,5%, te 9,8% respektivno. Ukupna aktiva u FBiH, u 2018. godini iznosila je oko 27,3 milijarde KM, u RS 8,3 milijarde KM, te je procjena kvalitete aktive zadovoljavajuća⁹, uz uslov jačanja nadzornih kapaciteta entitetskih agencija za bankarstvo.

Ukupan iznos depozita u oba entiteta prikazuje rast od oko 9,6% za 2018. godinu, u odnosu na 2017. Vrijednost

7 Agencija za bankarstvo Federacije BiH (april, 2019.), „Izveštaj Agencije za bankarstvo FBiH o stanju bankarskog sektora sa 31.12.2018.g.“, dostupno na: <https://bit.ly/2Y5TePx>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

8 Centralna banka BiH (juni, 2019.), „Godišnji izvještaj CBBiH za 2018. godinu“, dostupno na: <https://bit.ly/2Y9Z4iy>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

9 Agencija za bankarstvo Republike Srpske (april 2019.), „Izveštaj Agencije za bankarstvo Republike Srpske o stanju bankarskog sektora sa 31.12.2018.g.“, dostupno na: <https://bit.ly/2Ycrpkc>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

depozita od oko 23,6 milijardi KM pokazuje značajan rast, i pozitivno utiče na kvalitetu aktive bankarskog sektora. Od toga, 17,6 milijardi KM depozita, sa rastom od oko 10% pripada bankarskom sektoru FBiH, dok 6 milijardi, sa rastom od 9% u odnosu na 2017. godinu, pripada bankama koje posluju na teritoriji RS. Udio štednje u strukturi depozita prelazi pola ukupnog iznosa, sa 54% udjela u FBiH, te 56% udjela u RS. Ročnost depozita **nastavlja da predstavlja prijetnju stabilnosti aktive**¹⁰, gdje su u prosjeku 60% učešća nalaze depoziti sa najdužim trajanjem od godinu dana.

Kreditna ekspanzija izostala je u proteklom periodu. Ukupna suma kredita izdatih u FBiH iznosi 14,3 milijarde KM, dok je u RS taj iznos značajno manji sa 4,6 milijardi KM u 2018. godini. Ukupni porast kredita u 2018. godini, u odnosu na 2017. je oko 3% u oba entiteta. U FBiH, zabilježen je rast kredita izdatih privatnom sektoru od 5,2%, dok je u RS taj broj znatno manji, te se bilježi povećanje od 1%. Najznačajniji iznosi plasiranih kredita i dalje se zadržavaju na granama proizvodnje, trgovine i opšte potrošnje.

U FBiH, krediti izdati u granu trgovine iznosili su oko 2,7 milijardi KM u 2017. godini, dok su u 2018. godini iznosili 2,6 milijardi KM. U RS, u 2017. godini izdato je 626,4 miliona KM, dok je ovaj broj iznosio 643,1 milion KM. Gledajući prosječne granske plasmane, bilježi se blago smanjenje ukupnog učešća ovih

kredita od 2,6%. Krediti izdati industrijskom sektoru bilježe rast od 2,1% od 2,72 milijardi KM izdatih u 2017. u oba entiteta, na vrijednost od 2,78 milijardi KM u 2018. godini.

Zaduživanje vlada doživjelo je određeni pad u proteklom periodu. Naime, u 2017. godini, sa ukupnim učešćem od 13% u masi izdatih kredita, krajem 2018. godine entitetske vlade i vladine institucije imaju učešće od 6,5% sa vrijednosti od oko 460 miliona KM. Zaduženja javnih preduzeća također bilježe smanjenje od 5,3% u istom periodu, te je na kraju 2018. godine ukupna vrijednost kredita u ovom sektoru iznosila oko 590 miliona KM.

Nekvalitetna potraživanja

Nekvalitetna potraživanja su smanjena sa 9,5% u 2017. na 8,5% u 2018. godini u FBiH, dok je u RS očitovano smanjenje na 9,5% sa 11,4% udjela u ukupnoj sumi kredita, u istom vremenskom periodu. Također, u ovom indikatoru, važno je naglasiti da je smanjenje nekvalitetnih potraživanja, djelomično uzrokovano kreditnim rastom, te disproporcionalno u kontekstu strukture gdje je u FBiH oko 790 miliona KM nekvalitetnih potraživanja prema pravnim subjektima, dok je oko 430 miliona KM potraživanja usmjereno ka stanovništvu. U RS, ukupna vrijednost nekvalitetnih potraživanja u 2018. godini iznosila su 477,5 miliona KM te, kao i u FBiH krediti izdati sta-

10 Ibid., 7. i 9.

novništvu imaju značajno manji udio u ukupnoj sumi nekvalitetnih kredita, sa 35,4% udjela u ukupnoj masi, dok krediti izdati nefinansijskim preduzećima iznose 64,5% ukupne mase nekvalitetnih potraživanja.

U tom svjetlu, jako je važno istaći i nedostatke u upravljanju finansijama i nedovoljna ulaganja preduzeća koja posluju na tlu BiH u finansijski segment poslovanja. Razvijanje dobrih praksi finansijskih i računovodstvenih segmenata poslovanja po svojoj prirodi trebalo bi pozitivno utjecati i na kreditne plasmane finansijskih institucija ka privredi. O nedovoljnom razvoju finansijskog segmenta poslovanja privednih subjekata u bh. privredi govori i činjenica da su potraživanja banaka okarakterisana kao nekvalitetna, kako je to i pomenu- to ranije u tekstu, većinski usmjerena ka pravnim licima, odnosno privrednim subjektima sa ukupnim iznosom od 1,1 milijardu KM u oba entiteta. Za usporedbu, nekvalitetna potraživanja banaka ka stanovništvu imaju značajno manju ukupnu vrijednost od 597 miliona KM.

Dobit bankarskog sektora

Ukupni prihodi bankarskog sektora FBiH u 2018. godini iznose 1,2 milijarde KM, koji su u odnosu na 2017. godinu veći za 5,2%. Ukupni prihodi sektora u RS su 453,5 miliona KM, uz smanjenje od 5% na kraju 2018. godine u odnosu na 2017. U oba entiteta najveće povećanje bilježe prihodi na osnovu kreditnog poslovanja i poslova lizinga (kamatnog poslovanja) - 657,9 miliona KM u FBiH, što prikazuje i očuvanje pozitivnog trenda u protekle dvije godine (671,2 miliona KM u 2016, i 669,6 miliona KM u 2017. godini)¹¹. U RS su prihodi od kreditnog i sličnog poslovanja iznosili 301,2 miliona KM, odnosno 66% ukupnih prihoda, uz određene fluktuacije, gdje je u 2017. godini prihodovano 305 miliona KM.

Pri operativnim prihodima, najveći iznosi ostvareni su kroz uslužne naknade, gdje je u FBiH ostvareno 243 miliona u 2016.g., 269,3 miliona KM u 2017. godini, te 294,7 miliona KM u 2018. U Republici Srpskoj, operativni prihodi čine 34% ukupnih prihoda u 2018. godini, sa iznosom od 261,8 milion KM. Također, i ova stavka bilježi pad od 3% u odnosu na 2017. godinu kada je prihodovano 270,2 miliona KM.

Ipak, dobit bankarskog sektora u protekle tri godine prati trend rasta. U kontekstu odnosa profitabilnosti, u protekle tri godine prosječni koeficijent dobiti nad aktivnim kapitalom, bio je 1,2 u oba en-

¹¹ Ibid., 7. i 9.

titeta. Koeficijent dobiti na ukupni kapital održao je trend rasta, te je u protekle tri godine (2016, 2017, 2018) u prosjeku iznosio 7,9% u FBiH, dok je u RS iznosio 9,1%. Pojednostavljeno, omjer dobiti u odnosu na ukupni prosječni kapital banaka u protekle tri godine iznosio je oko 8,5%. Rast aktive je značajno doprinio pozitivnim trendovima dobiti, kao i rast ukupnog kapitala.

Segment saniranja dugova u inostranim valutama također je uznapredovao do 2018. godine, te je 2017. godine zabilježeno značajno saniranje dugovanja u Švicarskim francima, kroz valutnu konverziju, te otpise glavnice i zaostalog kamatnog duga¹². Poslovanje banaka u protekle tri godine doživjelo je značajnu promjenu stabilnosti raspoloživog kapitala, te prikazuje pozitivne trendove poslovanja. Usljed ekonomske klime koja potencira potrošnju, što najbolje pokazuju indikatori učešća kredita izdatih za opštu potrošnju, koji u RS iznose 46% ukupne mase kredita izdatih stanovništvu, te 47,8% u FBiH, segment kreditne ekspanzije ka privatnom sektoru i investicionoj potrošnji i dalje prati trend niske potražnje, te je oslobađanje kapitala iz bankarskog sektora u privatni i dalje ograničeno.

---

12 Radio Sarajevo. „Addiko Bank: Riješili smo 92 posto kredita u švicarskim francima.” radiosarajevo.ba. <https://bit.ly/2xDt5sf>. (posljednji put posjećeno: juli, 2019.)

Zaključak

U narednom periodu, u segmentu stabilizacije supervizorskih alata potrebnih za očuvanje stabilnosti sektora, entitetske agencije za bankarstvo u sprezi sa Agencijom za osiguranje depozita BiH kao službena nadzorna tijela sektora, trebaju prioritizirati saradnju kroz ujednačavanje metodologije za određivanje sistemski važnih banaka, kao i harmonizaciju sa EU propisima, te implementaciju dobrih praksi pri navedanju banaka koje posluju na domaćem tržištu.

Usvajanje novog Zakona o osiguranju depozita je također jedan od prioritarnih koraka u narednom periodu, uzvešći u obzir prethodno usvajanje prijedloga Zakona - ne striktno u cilju ispunjavanja obaveza prema međunarodnim kreditorima, već u službi prilagođavanja supervizorskih standarda prema centralizovanim primjerima dobre prakse iz Evropske Unije.

Potražnja

Sa druge strane, dosadašnje provođenje reformskih zahvata u cilju stabilizacije i jačanja finansijskog sektora dalo je kao rezultat očuvanje pozitivnih trendova u sektoru. Međutim, usljed pada ekonomske aktivnosti Eurozone u 2018. godini te tromog provođenja reformi koje za cilj imaju olakšanje poslovanja i poboljšanje konkurentnosti bh. privrede kroz fiskalno i administrativno rasterećenje, uz izostanak stabilne investicijske klime i korporativnog upravljanja u javnom sektoru, u ekonomiji i dalje predominantno ovisnoj o izvozu dobara, u BiH nije došlo do značajnijeg ekonomskog rasta.

Finansijski sektor, iako odnedavno dovoljno kapacitiran da bude pokretač razvoja kroz pristupačne kamatne stope kredita, te osiguranim potrebnim investicijskim kapitalom, nije značajnije prenio pozitivne trendove na bh. ekonomiju. Ključni indikatori poput kreditne strukture sektora pokazuju da je faktor potražnje nedovoljan, te ga je potrebno adresirati bez odlaganja. Provođenje mjera koje pospješuju konkurentnost privrede ostaju prioritet u narednom periodu. Učvršćivanjem ranije pomenutih nadzornih kapaciteta, te samim time i očuvanjem stabilnosti sektora, dao bi se prostor potrebnim finansijskim sredstvima za razvoj poduzetništva u BiH, te značajno potakao ekonomski rast kroz investiranje. To u trenutnim uslovima ostaje nemoguće, te je adekvatna implementacija principa korporativnog upravljanja u državnim kompanijama u oba entiteta, uz neodložne reforme usmjerene ka olakšanju poslovanja u bh. privredi ključ kreiranja pozitivnije ekonomske klime.

Lista izvora:

Agencija za osiguranje depozita BiH. „Izveštaj o radu Agencije za osiguranje depozita BiH za 2018. godinu“. januar, 2019. <http://sluzbenilist.ba/page/akt/kslHlTg-VOSc=>

Agencija za bankarstvo Federacije BiH. „Izveštaj Agencije za bankarstvo FBiH o stanju bankarskog sektora sa 31.12.2018.g.“ april, 2019. <https://bit.ly/2Y5TePx>

Agencija za bankarstvo Republike Srpske. „Izveštaj Agencije za bankarstvo Republike Srpske o stanju bankarskog sektora sa 31.12.2018.g.“: april, 2019. <https://bit.ly/2Ycrpkc>

Centralna banka BiH. „Godišnji izvještaj CBBiH za 2018. godinu“. juni, 2019. <https://bit.ly/2Y9Z4iy>

Međunarodni monetarni fond. „Prvi izvještaj osoblja Međunarodnog monetarnog fonda pri proširenom aranžmanu Bosne i Hercegovine sa MMF-om“. februar, 2017. <https://bit.ly/2JWAhWo>

Internet izvori:

Centar za politike i upravljanje, „U BiH ne postoji institucija odgovorna za stabilnost finansijskog sektora“. cpu.org.ba. novembar, 2017. <https://bit.ly/2Yd6fqq>

Uprava za indirektno oporezivanje. Prihodi za 2017. [new.ujno.gov.ba](http://www.new.ujno.gov.ba). januar, 2018. <http://www.new.ujno.gov.ba/bs/Prihodi-2017>

Uprava za indirektno oporezivanje. Prihodi za 2018. [new.ujno.gov.ba](http://www.new.ujno.gov.ba). januar, 2019. <http://www.new.ujno.gov.ba/bs/Prihodi-2018>

Poreska uprava Federacije BiH, „U periodu januar – novembar 2018. godine porezni obveznici Federacije BiH uplatili su 4.705.498.326 KM direktnih poreza, doprinosa, taksi i naknada“. pufbih.ba. decembar, 2018. <https://bit.ly/2LvRrgu>

Poreska uprava Federacije BiH, „Izveštaj o naplati javnih prihoda i najznačajnijim aktivnostima Porezne uprave Federacije BiH u 2017. godini“. pufbih.ba. januar, 2018. <https://bit.ly/2GjY94Z>

Poreska uprava Republike Srpske, „Tabelarni prikaz ostvarenja naplate javnih prihoda za 2018. i 2017. godinu“. poreskaupravar.org. januar 2019. <https://bit.ly/3206ebl>

Radio Sarajevo. „Addiko Bank: Riješili smo 92 posto kredita u Švicarskim francima“. radiosarajevo.ba. januar, 2018. <https://bit.ly/2xDt5sf>

Publikacija je objavljena uz podršku: